

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

ЛИСЕНКО А. О.**ГОРБЕНКО О. В.***Харківська державна академія фізичної культури***УДОСКОНАЛЕННЯ ПАРТНЕРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ТАНЦЮВАЛЬНОМУ СПОРТІ НА ЕТАПІ СПОРТИВНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ**

Анотація. У науковому дослідженні розглядаються питання деталізації критеріїв суддівства в танцювальному спорті на етапі спортивної спеціалізації з урахуванням особистісних якостей. Оцінка виступу спортсменів-танцюристів є головною проблемою на шляху включення спортивних танців до програми Олімпійських ігор.

Ключові слова: особистість, спортсмени-танцюристи, танцювальний спорт, майстерність, суддівство.

Вступ. Останнім часом чітко прослідковується, що танцювальний спорт є відносно новим видом спорту не тільки в Україні, але й у всьому світі. Саме розвиток та зростання популярності спортивних танців потребує науково-методичного обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що в наш час необхідно приділити увагу дослідженню проблеми психологічної підготовки виконавців зі спортивного танцю. Так як психологія особистості спортсменів характеризується інтенсивною і суперечливою перебудовою інтелектуальної, ціннісно-сислової, емоційно-вольової та комунікативної сфер. Криза підліткового віку є одним з найдраматичніших в онтогенезі. Почуття дорослості як центральне новоутворення психологічного розвитку підлітків, в основі якого – здатність до самопізнання і рефлексії соціальних контактів – формується в умовах продуктивного спілкування з однолітками і дорослими, виконання різних видів суспільно-корисної діяльності [1]. Загальновідомий факт, що зростання спортивних результатів можливе тільки за умови, що рівень спортивно-технічної майстерності буде відповідати певному рівню фізичної, технічної та психологічної підготовленості. Тому, більшість фахівців в області спортивних танців (С. Д. Кисельов, 1999; Г. А. Чикалова, 2001; Р. Л. Кричевский., 2004) [2–4; 7] визнають залежність ефективності виступів спортсменів-танцюристів від оптимального поєднання фізичної, технічної та психологічної підготовленості спортсменів-танцюристів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати особливості удосконалення партнерської майстерності в танцювальному спорті на етапі спортивної спеціалізації з урахуванням особистісних якостей

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз літератури з проблеми удосконалення партнерської майстерності як виду психологічної підготовки, і деталізації критеріїв суддівства в танцювальному спорті на етапі спортивної спеціалізації з урахуванням особистісних якостей.
2. Вивчити характер партнерства та взаємозв'язку особистісних якостей у спортсменів-танцюристів віком 13–14 років.

Матеріал і методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація і узагальнення наукової літератури; педагогічне спостереження, опитування.

Результати дослідження. Проведений аналіз літературних джерел свідчить, що у наш час існує багато проблем, які необхідно розглянути у контексті психологічної підготовки спортсменів-танцюристів віком 13–14 років. У ході дослідження з'ясувалося, що для досягнення успіху, вираженого в результатах змагань, необхідно цілеспрямовано формувати у виконавців зі спортивного танцю здатність до самопізнання в системі партнерських відносин.

Однак аналіз наукових досліджень, виконаних у руслі структурного підходу, свідчить про суттєві протиріччя у висновках різних авторів. Наукові дослідження показують, що на психофізіологічному рівні партнерської майстерності з'являється схожість психомоторних реакцій, розумових процесів. На соціально-психологічному рівні краще спрацьовують партнери, у яких особистісні якості взаємно доповнюють один одного. Інші автори говорять про те, що властивості, які базуються на вроджених особливостях індивіда у сумісних партнерів швидше контрастні, ніж подібні. А властивості, обумовлені впливом виховання та соціокультурного середовища найчастіше подібні [1; 5; 6].

Слід також зауважити суперечливість у наукових працях щодо вивчення особистісних рис взаємодіючих членів спортивної групи. Зокрема, при взаємодії у парі партнери взаємно допо-

внюють один одного, утворюючи стійку систему відповідно до 14–16 факторів першого порядку опитувальника Р. Кеттелла. В іншому ж напрямі – сумісні партнери подібні за шкалами 16 РР. Однак необхідно підкреслити, що у багатьох наукових дослідженнях об'єктом виступали групи з різним типом групової задачі і змістом спільної діяльності [2]. Також відомо, що в психологічній підготовці танцювальних пар необхідним елементом є партнерська майстерність як ефект оптимального поєднання різноманітних індивідуально-психологічних характеристик учасників взаємодії.

Висновки:

1. Виходячи з аналізу наукової літератури, можна зробити висновок, що партнерська майстерність, як вид психологічної підготовки з урахуванням особистісних якостей спортсменів-танцюристів на етапі спортивної спеціалізації, не достатньо вивчена, так як практично не досліджено питання щодо впливу та рівня взаємозв'язку індивідуально-психологічних властивостей партнерів на критерії системи суддівства.

2. Дослідження характеру взаємозв'язку особистісних якостей спортсменів-танцюристів віком 13–14 років виконані в руслі структурного підходу, спрямованих на пошук оптимальних поєднань різноманітних індивідуально-психологічних особливостей танцювальних пар. Однак деякі науковці, вважають, що партнери в танцювальному спорті повинні бути подібними за показниками всіх рівнів партнерської майстерності – психофізіологічному, психологічному та соціально-психологічному. Інші науковці – в цілому дотримуючись схожої точки зору на механізми партнерської майстерності, разом з тим відзначають, що партнери можуть бути сумісними на основі доповнення. Стосовно вивчення ролі партнерства та взаємозв'язку особистісних якостей у спортсменів-танцюристів віком 13–14 років у спортивних танцювальних парах характерна схожість на високому рівні за показниками емоційно-вольового самоконтролю, загальної культури. А також танцювальні пари подібні на середньому і нижче середнього рівні по комфортності та тривожності. Партнери взаємно доповнюють один одного по домінантності і нормативності поведінки.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження планується присвятити виявленню інших, не менш важливих, проблем для визначення ціннісних пріоритетів у напрямі танцювального спорту та пошуку шляхів їх вирішення.

Список використаної літератури:

1. Киселев Ю.Л. Психодиагностика спортсменов с целью отбора для подготовки участия в ответственных соревнованиях / Ю.Л. Киселев // Отбор и подготовка высококвалифицированных спортсменов к ответственным соревнованиям. – К., 1995. – С. 96–106.
2. Кричевский Р.Л. Психологические основы руководства и лидерства в первичном коллективе: автореф. дис. ... докт. психол. Наук / Р.Л. Кричевский. – М. : 2004. – 37 с.
3. Новицкая М.С. Психологические показатели успешности юниоров танцевального спорта / М.С. Новицкая // Совершенствование системы подготовки в танцевальном спорте: материалы XIV Всероссийской научно-практической конференции. – М. : ФГБОУ ВПО «РГУФ-КСМиТ», 2014. – 90 с.
4. Румянцева В.И. Диагностика психологической совместимости в спортивных группах и командах / В.И. Румянцева. – Л., 1986. – с. 78.
5. Румянцева В.И. Социально-психологическое исследование субъекта лидерства / В.И. Румянцева // Экспериментальная и прикладная психология. Вып. Л. : Изд-во Ленингр. ун-та 1997. – С. 183–187.
6. Спасенников В.В. Анализ и проектирование групповой деятельности в прикладных психологических исследованиях / В.В. Спасенников. – М.: ИПРАН, 1992. – 204 с.
7. Чикалова Т.А., Почитаева Е.А. Методика обучения детей 5-6 лет базовым элементам техники спортивных танцев на этапе начальной подготовки // Спортивные танцы / Т.А. Чикалова, Е.А. Почитаева. РГАФК. – Бюллетень № 2. 2001. – С. 35–39.